

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060308

DOM
2020-03-18
Stockholm

Mål nr
M 4561-19

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Umeå tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2019-04-03 i mål nr M 1298-18, se bilaga A

PARTER

Klagande

Miljö- och byggnadsnämnden i Luleå kommun

Motparter

1. LL

2. LiL

Ombud för 1 och 2: Jur.kand. Johan Furhoff

SAKEN

Förbud att släppa ut avloppsvatten till avloppsanläggning på fastigheten XX i Luleå kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

1. Med ändring av mark- och miljödomstolens dom fastställer Mark- och miljööverdomstolen Miljö- och byggnadsnämnden i Luleå kommuns beslut den 12 januari 2018, dnr M-2016-3150, om förbud mot utsläpp av avloppsvatten.

2. Mark- och miljööverdomstolen avslår LL och LiL yrkande om ersättning för rättegångskostnader.

Dok.Id 1550952

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.hovratt@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00–16:30

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Miljö- och byggnadsnämnden i Luleå kommun har i första hand yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska fastställa nämndens beslut att förbjuda utsläpp av avloppsvatten på den aktuella fastigheten och i andra hand att målet ska återförvisas till nämnden för vidare handläggning.

LL och **LiL** har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom men medgett yrkandet om återförvisning till nämnden. De har vidare yrkat ersättning för sina rättegångskostnader.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Nämnden har vidhållit vad den anfört tidigare och tillagt bl.a. följande:

Anläggningen på LL och LIL fastighet består av en slamavskiljare av fabrikatet FANN,

modell SA 900 med efterföljande markbädd. I anläggningsanvisningarna står det bl.a. att vid installation ska det kontrolleras att externt vatten inte kan belasta anläggningen och att fullgod ventilation av anläggningen finns. Perkolationsprov är tagna, sannolikt högt upp i markprofilen då bilder från provgropen visade på lera. Anmälan godtogs under förutsättning att avloppsanläggningen utfördes på det sätt som angavs i anmälan. Anläggningen bygger minst en meter i höjd enligt anläggningsanvisningarna. För att klara detta skyddsavstånd ska den högsta grundvattennivån inte stiga mer än 50 cm från berggrunden. I den typ av mark som finns på platsen (sandig-lerig morän) kan grundvattennivåerna variera stort. Om anläggningsanvisningarna är följda innebär det att grundvattennivån aldrig ska stiga över 0,5 meter från berggrunden. Det får ses som högst osannolikt att grundvattennivån under stora delar av året håller sig på den nivån. Till en markbädd ska det enligt anläggningsanvisningarna finnas en utloppsbrunn från vilken det renade avloppsvattnet leds mot ett dike eller dylikt. Någon synlig utloppsbrunn finns inte efter markbädden. Var vattnet leds ut mot diket är oklart då diket är väldigt grunt, 10–20 cm. Att beräkna på vilket djup uppsamlingsröret mynnar i förhållande till dikesbotten är svårt utan att känna till exakt anläggningsdjup och placering av bädden. Anläggningsdjup framgår inte av anmälan. Vid snösmältning och kraftiga regn kommer ovidkommande vatten sannolikt att belasta bädden eller i vart

fall innebära att skyddsavstånd om en meter till högsta grundvattennivå inte uppnås. I anläggningsanvisningarna rekommenderas att en dränering anläggs ovanför markbädden om behov finns. Någon sådan dränering tycks inte finnas på anläggningen. Behovet av dränering är i ett sådant här fall stort då avloppsvattnet inte pumpas till en upphöjd markbädd. Det har inte kommit till nämndens kännedom att några drift- och underhållsåtgärder har vidtagits. Angående avluftningen står det i anläggningsanvisningarna att spridarröret kan förses med lock i änden om återfyllnaden är mindre än 0,5 meter. Några uppgifter om att återfyllnaden är mindre än 0,5 meter har inte lämnats in.

LL och **LiL** har vidhållit vad de anfört tidigare och tillagt bl.a. följande: De vill trycka på principen om tillståndets rättskraft. Inför inrättandet av avloppsanläggningen lämnades en anmälan till nämnden, varefter efterfrågad utredning gavs in. De frågor som nu aktualiseras beaktades och utreddes i den processen. Rättskraften av det beslutet bör medföra att de frågor som behandlades i ärendet bedöms på samma sätt under anläggningens ekonomiska livslängd. Vidare har förutsättningarna i viss mån ändrats genom beslutet om allmänt vatten- och avloppssystem. Det bör göra att inriktningen för tillsynen övergår till att åtgärda befintliga anläggningar till dess utbyggnaden är klar, vilket talar för en handläggning i nämnden snarare än i Mark- och miljööverdomstolen. Om det som nämnden anfört efter att ha tittat på fotografier har stark bäring på målet bör detta prövas i nämnden, genom ett nytt besök på platsen. På så vis upprätthålls instansordningsprincipen och principen om bästa bevismaterialet. 24 kap. 3 § miljöbalken, som reglerar villkor för att återkalla tillstånd, dispens eller godkännande enligt balken, bör vara vägledande i målet. Det är då av intresse att i enlighet med bestämmelsens punkt 3 beakta om det uppkommit någon olägenhet av väsentlig betydelse som inte förutsågs när verksamheten tilläts. Nämnden gör dock inte gällande faktiska olägenheter utan risk för olägenheter, vilket inte generellt är grund för återkallelse.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Förbud mot utsläpp av avloppsvatten

I likhet med mark- och miljödomstolen konstaterar Mark- och miljööverdomstolen att det yrkade förbudet mot utsläpp av avloppsvatten enbart avser fastighetens avloppsanläggning för BDT-vatten och att den anläggningen inte omfattas av något tillstånd, utan endast av en anmälan till nämnden. Såvitt framgår av utredningen har anläggningen inte i alla delar utförts i enlighet med vad som angetts i anmälan. Vad LL och LiL anfört om att ett förbud skulle inkräkta på tidigare besluts rättskraft saknar därmed relevans.

Det fotografi som nämnden har hänvisat till i Mark- och miljööverdomstolen är samma fotografi som togs vid den inspektion av anläggningen som genomfördes 2016. Något nytt material har alltså inte införts i målet. Att nämnden utvecklat sin argumentation i frågan om vilka slutsatser som kan dras av fotografiet och övrig utredning utgör inte skäl för att återförvisa ärendet till nämnden.

Enligt 2 kap. 3 § miljöbalken ska alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Dessa försiktighetsmått skall vidtas så snart det finns skäl att anta att en verksamhet eller åtgärd kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Med miljöfarlig verksamhet avses enligt 9 kap. 1 § miljöbalken bl.a. utsläpp av avloppsvatten i mark, vattenområden eller grundvatten. Enligt 9 kap. 7 § ska avloppsvatten avledas och renas eller tas om hand på något annat sätt så att olägenhet för människors hälsa eller miljön inte uppkommer.

Kraven i 2 kap. 3 § miljöbalken gäller i den utsträckning det inte kan anses orimligt att uppfylla dem (2 kap. 7 §). Vid den proportionalitetsbedömning som ska göras enligt 2 kap. 7 § ska särskild hänsyn tas till nyttan av skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått jämfört med kostnaderna för sådana åtgärder. Det är verksamhetsutövarens ansvar

att visa att de krav som följer av 2 kap. miljöbalken är uppfyllda (2 kap. 1 §).

Regleringen i 2 kap. 3 § andra stycket innebär att redan risken för att en verksamhet eller en åtgärd kan motverka miljöbalkens mål medför krav på försiktighetsmått, se prop. 1997/98:45, Del 1, s. 209 f.

Vid prövningen av en enskild avloppsanläggning ska enligt praxis hänsyn tas till förhållandena i det större område inom vilket den aktuella fastigheten ingår och beaktas vad följderna skulle bli av en generell utbredning av avloppsanläggningar liknande den som prövas (se t.ex. rättsfallen RÅ 1994 ref. 59 samt MÖD 2006:27 och 2006:53).

Av utredningen i målet framgår det att det finns en överhängande risk att enskilda avlopp påverkar dricksvattenbrunnar på Hertsölandet negativt. Luleå kommun planerar att ansluta fastigheterna till det allmänna avloppsnätet först år 2028–2032. En sådan anslutning är därmed så avlägsen att det inte finns förutsättningar att, i avvaktan på att den kommer till stånd, ge avkall på de miljö- och hälsoskyddsmässiga krav som normalt gäller för enskilda avloppsanläggningar. Att kommunen, måhända, borde ha agerat tidigare för att åstadkomma en kommunal lösning på avloppssituationen i området kan alltså inte tillmätas någon betydelse vid prövningen av om befintliga anläggningar uppfyller de krav som följer av miljöbalken. Frågan om nämnden haft fog för att förbjuda fortsatt användning av avloppsanläggningen på LL och LiL fastighet ska bedömas med dessa utgångspunkter.

Den i detta fall aktuella avloppsanläggningen tar endast emot BDT-vatten. Vid nämndens tillsyn och inspektion, som har utförts i enlighet med Havs- och Vattenmyndighetens anvisningar och som Mark- och miljööverdomstolen inte finner skäl att ifrågasätta, har flera brister konstaterats. Bland dessa brister noterar Mark- och miljööverdomstolen särskilt att slamrester observerades på slamavskiljarens väggar och ovanpå inloppsröret och på insidan av halsen, vilket är tecken på att vattennivån i slamavskiljaren stigit upp ovanför in- och utloppsrören så att den slamavskiljande funktionen satts ur spel. Vidare konstaterades att anläggningen inte har utförts enligt anmälan och att det finns tveksamheter kring det vertikala skyddsavståndet. Dessa brister är av sådan art och omfattning att risken för att otillräckligt renat avloppsvatten

ska orsaka skada i omgivningen framstår som hög. Mot bakgrund av den rådande va-situationen på Hertsölandet och då framför allt det faktum att utsläpp riskerar att förorena det grundvatten som förser bostadsområdet med dricksvatten framstår det sammantaget som uppenbart att en fortsatt användning av anläggningen, i dess nuvarande utformning, inte är förenlig med de krav som följer av miljöbalken. Att fastigheten för närvarande används för fritidsboende och därmed endast en kort period varje år förändrar inte den bedömningen eftersom det är en situation som snabbt kan förändras. Inte heller den omständigheten att området ska anslutas till det kommunala va-nätet påverkar bedömningen eftersom en sådan anslutning ligger förhållandevis långt fram i tiden. Mot denna bakgrund finner Mark- och miljööverdomstolen vid en samlad bedömning att nämnden har haft fog för sitt beslut om förbud mot utsläpp till den befintliga avloppsanläggningen. Mark- och miljööverdomstolens dom ska ändras i enlighet härmed.

Rättegångskostnader

Någon rätt att få ersättning för rättegångskostnader i denna typ av mål finns inte. LL och LiL yrkande om sådan ersättning ska därför avslås.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Henrik Löv och Gösta Ihrfelt, tekniska rådet Yvonne Eklund samt hovrättsrådet Ralf Järtelius, referent.

Föredragande har varit Liselotte Haraldsson.

UMEÅ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2019-04-03
meddelad i
Umeå

Mål nr M 1298-18

PARTER

Klagande

1. LL

2. LiL

Ombud för 1 & 2: Jur.kand. Johan Furhoff

Motpart

Miljö- och byggnadsnämnden, Luleå kommun

ÖVERKLAGAT BESLUT

Beslut av Länsstyrelsen i Norrbottens län den 13 april 2018 i ärende nr 505-2338-2018, se bilaga 1

SAKEN

Förbud att släppa ut avloppsvatten till avloppsanläggning, Luleå XX

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen ändrar länsstyrelsens beslut och upphäver det förbud som Miljö- och byggnadsnämndens i Luleå kommun beslut den 12 januari 2018, dnr M-2016-3150, innehåller.

Dok.Id 320930

Postadress
Box 138
901 04 Umeå

Besöksadress
Nygatan 45

Telefon
090-17 21 00

E-post: mmd.umea@dom.se
www.domstol.se, Info om vår
personuppgiftsbehandling:
www.umeatingsratt.domstol.se eller kontakta
oss

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00–16:00

BAKGRUND

Miljö- och byggnadsnämnden i Luleå kommun (nämnden) inventerade under sommaren 2016 enskilda avlopp på Hertsölandet, däribland avloppet på LiL och LL fastighet XX. Med anledning av resultatet av tillsynsbesöket beslutade nämnden den 12 januari 2018 att förbjuda LiL och LL att från och med den 10 november 2022 släppa ut BDT-vatten (bad, disk, tvätt) till den bristfälliga avloppsanläggningen på fastigheten XX. På fastigheten finns en sluten tank dit toalettvattnen går. BDT-vatten går via en slamavskiljare i form av en tvåkammарbrunn vidare till en markbädd.

LiL och LL överklagade nämndens beslut till Länsstyrelsen i Norrbottens län (länsstyrelsen), som i beslut den 13 april 2018 avslog överklagandet.

LiL och LL har därefter överklagat länsstyrelsens beslut till mark- och miljödomstolen.

Under målets handläggning i mark- och miljödomstolen har länsstyrelsen med stöd av 51 § lag (2006:412) om allmänna vattentjänster (AVL) beslutat att för Hertsölandet förelägga Luleå kommun att enligt 6 § i ovan nämnda lag senast den 31 december 2032 bestämma verksamhetsområde samt tillgodose behovet av vattentjänster gällande dricksvatten och spillvatten genom en allmän anläggning. Tidsangivelsen överensstämmer med Luleå kommuns va-plan, där det bl.a. uppges att Hertsölandet beräknas kunna anslutas under tidsperioden 2028-2032.

Mark- och miljödomstolen avgör idag sex mål som alla gäller avlopp på fastigheter på Hertsön.

YRKANDEN M.M.

LiL och LL har i första hand yrkat att målet ska återförvisas till kommunen. De har i andra hand yrkat att beslutet ska upphävas.

Som grund för sina yrkanden har LiL och LL i huvudsak anfört följande.

Förstahandsyrkandet

Av ett förbudsbeslut bör kunna krävas att den som förbudet riktas mot får fullständigt klart för sig vad beslutet innebär eftersom beslutet medför kännbara ekonomiska konsekvenser. Det klandrade beslutet har brister i detta avseende. Det framstår inte som helt klart om det är tillräckligt för fastighetsägaren, som har ett giltigt tillstånd för anläggningen, att säkerställa att anläggningen har samma funktion som den hade när fastighetsägarna fick tillstånd att anlägga anläggningen år 2008 eller om en anläggning av nytt slag måste inrättas. Eftersom kommunen inte har utfärdat ett upprustningsföreläggande och beslutet avslutningsvis upplyser om att anläggningen ska "förbättras" och att nytt tillstånd ska sökas, verkar det som att kommunen åsyftar en skärpning av utsläppskraven. Detta kan dock inte sägas framträda klart av beslutet.

Om kommunen vill underkänna en anläggning som har ett nyligen meddelat tillstånd enligt miljöbalken så krävs det kvalificerade överväganden. Om beslutet har den innebörden är beslutsmotiveringen alltför knapphändig, och återförvisning bör ske på grund av denna brist i beslutets utformning.

Länstyrelsens prövade handlingar innehåller två skrivelser, ett remissvar daterat den 6 juli 2017 från Petra Viklund, Stadsbyggnadsförvaltningen, och en remiss daterad den 1 juni 2017 från HL, Miljö- och byggnadsförvaltningen. Dessa skrivelser har inte kommunicerats till klagandena. Skrivelsen "Information om resultat av avloppsinventering" daterad den 16 januari 2018 har kommunicerats i tillsynsärendet samtidigt som kommunens förbudsbeslut, inte dessförinnan. Detta står i strid med 17 § förvaltningslagen och är ensamt grund för återförvisning. Det framstår som att dessa handlingar innehåller de egentliga skälen för förbudsbeslutet. Dessa skäl har då varit tillgängliga för de beslutande myndigheterna, medan klagandena har behövt gissa sig till vilka resonemang som

faktiskt förts. Det inte är en acceptabel handläggning av ett ärende som innebär kännbar myndighetsutövning.

Andrahandsyrkandet

Enligt 26 kap. 9 § 2 st. miljöbalken får inte mer ingripande åtgärder än vad som krävs i det enskilda fallet tillgripas. Underinstanserna har inte motiverat varför ett upprustningsföreläggande inte vore tillräckligt. Den anledning som kan utläsas i akten återfinns i ovan nämnda skrivelse från miljöinspektören Henrik Löv till stadsbyggnadsförvaltningen. Där beskrivs olika omständigheter, som var välkända för kommunen år 2008 då tillståndet för anläggningen gavs. Exempelvis anförs att "Erfarenheter från inventeringen tyder på höga grundvattennivåer under perioder, samtidigt som marken är förhållandevis tät, vilket innebär att traditionella anläggningar som slamavskiljare med efterföljande infiltrationsbädd inte är lämpliga." Det är alltså fråga om en handling som inte direkt hör till tillsynsärendet. Om synpunkterna i skrivelsen är av betydelse för utgången, skulle man förvänta sig att de upprepades i beslutet.

Det är emellertid så att inför tillståndsbeslutet år 2008 har jordprov tagits, grundvattennivån och avståndet till brunnar har beaktats. Detta framgår av ingivna handlingar från tillståndsärendet. Det finns därför inte någon anledning och inget rättsligt utrymme att underkänna den typ av anläggning som klagandena har, jämför 26 kap. 9 § 3 st. miljöbalken jämfört med 24 kap. 1 § miljöbalken. Det framstår som att kommunen ångrar godkännandet av klagandenas anläggning och önskar sig andra lösningar generellt i området. Detta utan att behöva skylta med det i motiveringen till tillsynsbeslutet.

Av den ingivna kompletteringen i tillståndsärendet framgår att avluftningsrör i vissa fall kan uteslutas. Anläggningen är uppförd i enlighet med detta och avsaknaden av sådant rör utgör därför ingen avvikelse i förhållande till tillståndet. Om avsaknaden av avluftningsrör utgör en påtaglig brist, borde ett föreläggande avseende att sätta dit ett sådant rör meddelats, inte ett användningsförbud.

Avseende dräneringen kan sägas att när markbädden ligger i en sådan stark lutning kan inte någon varaktig och i miljöhänseende beaktansvärd översvämning inträffa. Att anläggningens funktion skulle omintetgöras av inträngande vatten måste tillbakavisas som verklighetsfrämmande.

Klagandena har tillfrågat tillverkaren av anläggningen vad det som miljöinspektören tagit foto av kan tyda på. Tillverkaren, FANN, har varit verksam i 25 år och levererat 60 000 anläggningar. Fotot ger utrymme för slutsatsen att vattennivån i anläggningen vid något tillfälle varit hög, men detta är inte någon anledning att underkänna anläggningen. Det framgår av konversationen, att om ett jacuzzi badkar på 450 liter töms in i anläggningen, så kommer anläggningen oundvikligen att överbelastas. Det badkaret såldes kort efter att nuvarande fastighetsägare övertagit fastigheten år 2015. Eftersom anläggningen töms regelbundet och en normal mängd slam avhämtas ger omständigheten att anläggningen tidigare varit periodvis överbelastad ingen grund att anta att anläggningen inte fungerar fullt tillfredsställande i dagsläget.

Beslutet nämner att orenat BDT-vatten kan orsaka övergödning. Det är emellertid så att avrinningen sker till Luleälvens utlopp. Som stadsbyggnadsnämnden är inne på i sitt remissvar innebär detta en mycket stark utspädning. Yttre Lulefjärden har inte några problem med övergödning, utan de problem som finns uppmätta kan härledas till hamnverksamhet. Bottenviken är generellt näringsfattig och har inte problem med övergödning (utom lokalt i grunda partier med stillastående vatten).

Beträffande förorening med patogena bakterier, så finns endast en brunn i avrinningsriktningen, hos grannen. Denna granne tar regelbundet prover av sitt vatten och saknar problem förutom med järn och mangan som ostridigt inte är avloppsrelaterat. Grannen har haft tillfälle att lämna synpunkter i tillståndsärendet och inte haft någon erinran. Kommunen bedömde i tillståndsärendet att avståndet till hennes brunn var tillräckligt.

I den tidigare nämnda skrivelsen från miljöinspektören HL till stadsbyggnadsförvaltningen efterfrågades bedömning enligt lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster. Enligt lagens 6 § ska kommunen om det med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön behöver ordnas vattenförsörjning eller avlopp i ett större sammanhang för en viss befintlig eller blivande bebyggelse, bestämma det verksamhetsområde inom vilket vattentjänsten eller vattentjänsterna behöver ordnas, och se till att behovet snarast, och så länge behovet finns kvar, tillgodoses i verksamhetsområdet genom en allmän va- anläggning.

Läget tycks vara att miljökontoret anser att kriteriet i bestämmelsens första led är uppfyllt "för området i stort är det därför omöjligt för fastighetsägarna att lösa vatten- och avloppsfrågorna enskilt på varje tomt." Medan stadsbyggnadsförvaltningen ifrågasätter om det finns grava missförhållanden och bedömer att det skulle bli krångligt eller dyrt "kräva okonventionella lösningar" att ordna kommunalt avlopp. I det läget lägger kommunen kostnaden på fastighetsägarna genom att underkänna 95 % av avloppen i området. Emellertid stadgar ovan nämna lagrum att om behovet finns, så ska kommunen inrätta kommunalt avlopp. Kostnadsaspekten är inte ett kriterium enligt lagen. Kommunen har planmonopol och får tänka på sådana svårigheter när den lägger sina planer. I det aktuella ärendet vill klagandena peka på att stadsbyggnadsförvaltningen efterlyser att skyddsbehovet för miljön bör förtydligas. Klagandena instämmer och menar att länsstyrelsens hänvisning till "det som förekommit i ärendet" inte uppfyller detta.

Det har diskuterats hur bevisbördan i tillsynsärenden är konstruerad, men ett förbudsbeslut måste i vart fall vara rationellt grundat. Ett absolut minimum är att det föreligger objektiva skäl av viss styrka som talar för att anläggningen har brister. Om tidigare förhållanden resulterat i överbelastning, och detta förhållande är avlägsnat, så finns inget skäl att anta att anläggningen är defekt. Om ett förbudsbeslut grundar sig på att kommunen vill göra andra bedömningar av frågor som redan prövats när anläggningen godkändes, bör kommunen ha hela återops- och bevisbördan för de ändrade omständigheter som kan föranleda en sådan omvärdering.

Nämnden anser att beslutet inte ska ändras och uppger att det framgår av beslutet att den allmänna va-situationen på Hertsölandet inte påverkar avloppsanordningens funktion.

UTREDNINGEN

Nämndens inspektion 2016

I slamavskiljaren för BDT-vatten såg det ut som om vattennivån hade stigit högt eftersom det var slamrester på väggarna. Den höga nivån kan tyda på att grundvatten tränger in i slamavskiljaren eller att markbädden kan vara mättad på grundvatten. Inga luftningsrör fanns på markbädden. Det noterades att den slutna tanken saknar larmnivå. De brister som antecknades var tecken på slamflykt och igentäppt markbädd. Inspektionen dokumenterades med ett foto på slamavskiljaren.

I nämndens information om resultat av avloppsinventeringen, daterad den 16 januari 2018, framgår bland annat följande om förutsättningarna i området. Erfarenheter från inventeringen tyder på höga grundvattennivåer under perioder samtidigt som marken ofta är förhållandevis tät. Det innebär att anläggningar med infiltration i mark på många platser inte är lämpliga. Detta i kombination med svårigheten av att klara skyddsavstånd mellan avloppsanläggning och närliggande dricksvattenbrunnar gör att miljö- och byggnadsförvaltningen bedömer att VA-frågan inte kan lösas inom varje enskild fastighet.

DOMSKÄL

Mark- och miljödomstolen noterar inledningsvis att det meddelade förbudet enbart omfattar avloppsanläggningen för BDT-vatten och att den anläggningen inte omfattas av något tillstånd, utan av en anmälan till den kommunala nämnden. Fastighetens WC-vatten leds till en slutna tank.

Det finns inte anledning att betvivla nämndens uppgift att den allmänna va-situationen på Hertsölandet är sådan att enskilda avloppslösningar inte alls eller

endast med svårighet kan konstrueras så att de inte medför risker för framför allt människors hälsa. I en sådan situation är den väg som anvisas av lagstiftningen att kommunen snarast ska se till att behovet av avlopp i området tillgodoses genom en allmän va-anläggning (6 § AVL).

Som anges ovan planerar Luleå kommun inte att ansluta fastigheterna på Hertsölandet till det allmänna avlopps nätet förrän perioden 2028–2032. Länsstyrelsen i Norrbottens län har i sitt föreläggande godtagit kommunens tidsplanering. I ett sådant läge är det mark- och miljödomstolens uppfattning att kommunen inte kan välja att i stället hantera situationen genom att utfärda ett stort antal individuella förbud som huvudsakligen grundas på den allmänna va-situationen i området. I stället måste det krävas att varje förbud kan underbyggas med utredning som visar att det specifika avloppet är sådant att det inte kan användas utan risker för människors hälsa eller miljön.

Nämnden har i det här målet gjort gällande att den allmänna va-situationen i området saknar betydelse för beslutet. Mark- och miljödomstolen konstaterar dock att förbudet grundas på en inspektion ungefär ett och halvt år tidigare där man funnit att vattennivån någon gång hade varit hög i slamavskiljaren och konstaterat en avsaknad av luftningsrör. LiL och LL förklaringar och invändningar har inte direkt bemötts av nämnden. Enligt mark- och miljödomstolens mening är det uppenbart att den allmänna va-situationen på Hertsölandet har haft betydelse för beslutet, som är ett av många beslut med samma innebörd som har fattats under en begränsad period.

Den nu mottagande anläggningens utformning med slamavskiljare (2-kammarbrunn) och efterföljande markbädd är en vanligt förekommande reningsmetod för enskilda avlopp på framförallt äldre bebyggelse i glesbygd.

Nämnden har utifrån de iakttagelser som gjorts vid inspektionen grundat sitt förbudsbeslut på att vattennivån i slamavskiljaren hade stigit för högt eftersom det var slamresterna på väggarna och att den höga nivån kan tyda på att grundvatten

tränger in i slamavskiljaren eller att markbädden kan vara mättad med grundvatten. Domstolen är tveksam till om det utifrån ett enda inspektionstillfälle kan dras en sådan slutsats. En hög slamnivå skulle kunna inträffa vid enstaka tillfällen, exempelvis i samband med en extrem vårflod, men infiltrationsbädden kan ändå ha en god eller i vart fall tillräcklig funktion efteråt.

Det framkommer inte hur omfattande nyttjandet av boendet på den aktuella fastigheten är. Av utredningen i målet framgår att inget WC-vatten släpps till avloppsanläggningen. Mellan nu aktuell fastighet och älven, dvs. i nedströmsområdet från nu aktuell avloppsanläggning, finns annan bostadsbebyggelse och som domstolen tolkar det finns sannolikt även andra vattentäkter. Trots detta, bedömer domstolen utifrån det underlag som har lagts fram att risken för kontaminering av i vart fall patogena mikroorganismer av närliggande vattentäkter inte är av sådan omfattning att det framstår som motiverat med ett förbud som det nu har framställts. Utredningen kan inte heller anses visa att näringsämnen eller andra ämnen från avloppsanläggningen utgör en miljömässig risk för olägenhet i recipienten, i vart fall inte i närtid.

Med hänsyn till vad som har sagts ovan anser mark- och miljödomstolen inte att utredningen i målet kan utgöra tillräckligt underlag för ett förbud att använda avloppet. Nämnden har således saknat fog för sitt beslut. Länsstyrelsens beslut ska därför ändras på så sätt att nämndens beslut att förbjuda LiL och LL att använda avloppet upphävs.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (MMD-02)

Överklagande senast den 24 april 2019.

Patrik Södergren

Camilla Wolf-Watz

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Patrik Södergren, tekniska rådet Camilla Wolf-Watz samt de särskilda ledamöterna Stefan Marklund och Sara Rindeskog. Målet har föredragits av tingsnotarien Isabelle Hörnfeldt.